

Een merkwaardige vondst in Voorne's duinen (Hymenoptera, Braconidae)

door

C. VAN ACHTERBERG

(Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden)

Behalve dat door de gunstige weersomstandigheden bijzonder grote aantallen parasieten werden verzameld in vochtige milieus, leverden ook de drogere milieus een hoger aantal merkwaardige soorten op. Meestal behoren deze tot de categorie „voorlopig on-determineerbaar”, maar in de periodes van 14—28.VII.1973, 15.VII.—2.VIII.1974 en 2—14.VIII.1974 werden in Oostvoorne opvallend veel ♂♂ gevangen, die behalve in kleur, goed overeen komen met *Heterogamus excavatus* Telenga, 1941. Het merkwaardige is dat deze soort oorspronkelijk uit de Kirgiezensteppe (Kazakhstan) beschreven is en in hetzelfde jaar als *H. farmakena* Malač bekend werd uit Tsjechoslowakije. Daarna werd deze soort uit Triest en Woronesh (Oekraïne) gemeld. Tenslotte wordt het verspreidingsgebied enorm uitgebreid door het in de synonymie plaatsen door Haeselbarth (1970: 174) van *H. tatarica* Telenga, 1941 (wat het ♀ is) uit de omgeving van Wladivostok (Ussurië) en de vondst in de duinen van Oostvoorne. Haeselbarth heeft deze soort ook verzameld in de omgeving van het Garda-meer in het Orneto-Ostryon, een submediterrane plantengemeenschap. Hij baseert hierop zijn verwachting, dat de soort waarschijnlijk in de warmere gedeelten van de gematigde palearctische zone zou voorkomen. Deze conclusie blijkt dus voorbarig geweest te zijn, omdat na vergelijking met de exemplaren, die welwillend door Dr. Haeselbarth werden afgestaan, mijn exemplaren inderdaad tot deze soort bleken te behoren.

Bij dit alles mag niet vergeten worden, dat het microklimaat in de duinen (evenals op stuifzanden) inderdaad in de droge gedeelten bijzonder warm kan zijn; dit zou een mogelijke verklaring kunnen zijn waarom deze soort in de Atlantische zone wordt aangetroffen.

Het ♂ is gemakkelijk te herkennen aan de gastrale uitholling, maar ook door de vorm van het tweede abdominale tergiet (= eerste metasomale tergiet!); deze is nl. bij de verwante soort *H. dispar* (Curtis) slanker dan bij *H. excavatus*. *H. dispar* wordt door Snellen van Vollenhoven (1876: 245) van Leiderdorp en Den Haag opgegeven, maar de exemplaren zijn niet meer in het Leidse Museum aanwezig, zodat niet vastgesteld kan worden welke soort het betreft. Echter in 1974 werd 1 ♀ van *H. dispar* in Oostvoorne verzameld (14.VIII.—5.IX.1974). Beide soorten zijn nauw verwant, maar kunnen samenvattend als volgt onderscheiden worden:

(De door Haeselbarth (1970: 177) genoemde verschilpunten betreffende de kleuring zijn onjuist, behalve de witte ring aan de basis van de achter tibia.)

excavatus Telenga (zie figuren!)
 lengte van tweede abdominale tergiet
 1,2—1,3 × de apicale breedte.
 postnervellus aanwezig.
 antenna met 48—50 segmenten.
 ♂ met gastrale uitholling.
 achter tibia met witte basale ring.
 propodeum relatief korter.
 prepectale carina compleet.

episternale scrobus langwerpig.

dispar (Curtis)
 lengte van tweede abdominale tergiet
 1,5—1,6 × de apicale breedte.
 postnervellus afwezig.
 antenna met 39—43 segmenten.
 ♂ zonder gastrale uitholling.
 achter tibia zonder witte basale ring.
 propodeum relatief langer.
 prepectale carina dorsaal gedeeltelijk
 afwezig.

episternale scrobus rond.

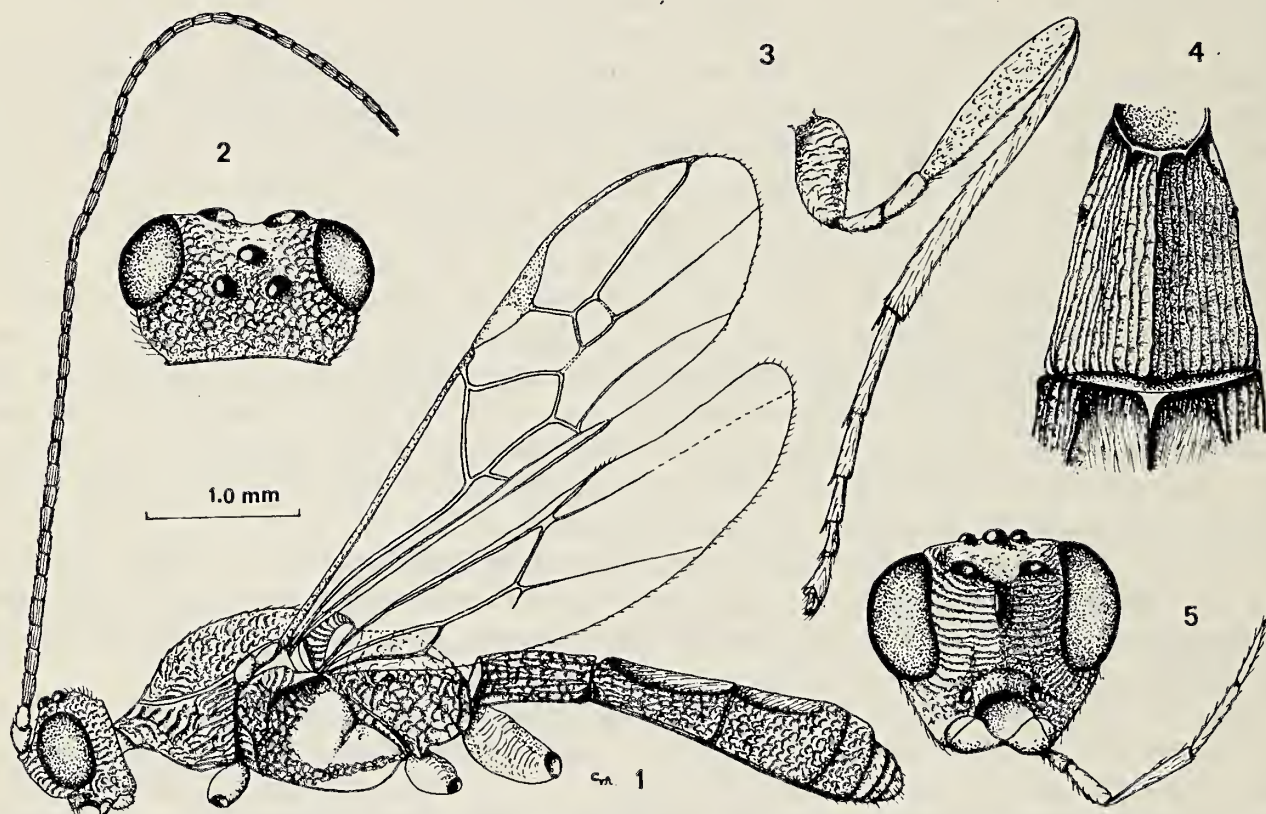
SUMMARY

A parasite belonging to the Braconidae, *Heterogamus excavatus* Telenga, is reported, together with *H. dispar* (Curtis), from the dunes of Oostvoorne (The Netherlands, province of Zuid-Holland). This species was known before from Asia, South, Middle

and Eastern Europe. The colour differences given by Haeselbarth (1970: 177) do not hold for the specimens from Oostvoorne, except for the white basal ring of the hind tibia.

ACKNOWLEDGEMENTS

I wish to express my sincere thanks to Dr. E. Haeselbarth (München) for the loan of both *Heterogamus* species and to Mr. D. van der Laan for his help in collecting Braconidae.

Figs. 1—4. *Heterogamus excavatus* Telenga ♂ (det. Haeselbarth 1967), Riva s. Garda, 500 m., 13.VII.1966. 1, habitus, lateraal; 2, kop, dorsaal; 3, achterpoot, lateraal; 4, abdominale segment, dorsaal; 5, kop, frontaal. Vergroting: 1 en 3 als schaalstreep; 2, 4 en 5 2× de schaalstreep.

REFERENTIES

- Haeselbarth, E., 1970. Über die Braconiden *Heterogamus dispar* (Curtis) und *H. excavatus* Telenga. *Mitt. münch. ent. Ges.* 59 (1969): 174—179.
 Snellen van Vollenhoven, S. C., 1876. Bijvoegsel tot de naamlijst van Nederlandsche Hymenoptera. *Tijdschr. Ent.* 19: 240—247.

VIJFTIENDE INTERNATIONAAL ENTOMOLOGISCH CONGRES. Dit zal van 19—27 augustus 1976 te Washington gehouden worden. Er zijn 13 secties: systematics, genetics, physiology and biochemistry, toxicology, ecology, behavior, social insects and apiculture, biological control, medical and veterinary entomology, agricultural entomology and pest management, forest entomology, stored products and structural insects en tenslotte pesticide development, management and regulation.

Wie verdere inlichtingen wil ontvangen, inclusief aanmeldingsformulieren (die mei 1975 verstuurd worden), wordt verzocht een briefkaart met naam en adres (getypt of in blokletters) en met opgave van de sectie waarvoor de meeste belangstelling bestaat, aan de algemene secretaris te zenden, Dr. Ernest C. Bay, XV International Congress of Entomology, P.O. Box 151, College Park, Md., USA 20740.